STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 11592

DI VANT

Zusman Segalowitch

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ז. סעגאַלאָוויטש.

די וואַנט.

דראַמאַטישער עטיוד.

פערלאַג א. גיטלין, וואַרשע

געזעצט בײַ ב. ליבעסקינד, פעטריקאָוו.

DRUK.J.WAGMEISTER.NALEWKI N°7

אויסגעפירט צום ערשטען מאל אין ווילנע

אויף דער ערעפענונג פון דער טעאטער-

געזעלשאפט.

געווידמעט פ. ש.

די וואנט.

דראַמאַטישער עטיוד.

ערשטער פראַגמענט.

ד ע ר ש ו מ ר פ ו ן ג ע ט אָ :

יוד, וואוהין? דער זייגער קלאַפּט שוין אַכט,
און דיר איז בלויז ביז נאַכט
ערלויבט צו זיין אין שטאָט.

ד ן :

כ'האָב פאַרגעסען דעם פאַרבאָט,
כ'בין געגאַנגען שטום-פאַרטרויִמט
און נישט געטראַכט,
דער וועג זאָל זיין פאַרצוימט.

ד ע ר ש ו מ ר : מיט שפאָט

וואָס טוט דיר באַנג?
וואָס האָסטו דאָרט אין שטאָט פאַרזאַמט?

ד ן : צו זיך

מיין יונגענד ווערט דאָ גיך פאַרסמט,
די וואַנט זי מאַכט מיך קראַנק...

ד ע ר ש ו מ ר :

צי ווילסטו קויפען וואָס, פאַרקויפען?
דיין מסחר וועט ביז מאָרגען נישט אנטלויפען.
און אפשר... זאָג מיר אויס דעם סוד,

אפשר האָסטו דאָרט אין שטאָט
אַ כּלה, אַ פּרינצעסין...
און קאָנסט זי נישט פאַרגעסן.
דאַן נעם אַ האַרפע, יוד!
און שפּיל אַ ליבעס־ליד...
אַך, יענע וועט פון ווייַטען דיך דערהערען...
און איך... איך וועל דיר גאָרניט שטערען. לאַכט.

דן: אוועקגייענדיג

ער שפּאַסט און איז פאַר זיך געדעכט;
די קראַפט — זי גיט אים רעכט...
נאָר דו, מייַן יונגעס האַרץ, זייַ שטאַרק,
זייַ רוהיג ווידער!...
אָט קומען זיי פון מאַרק,
די הענדלערס — מייַנע ברידער.
פאַרקלעמט, פאַרזאָרגט,
מיט פעקלעך אַלט־וואַרג אויף די הענט:
דער האָט פאַרבאָרגט,
און יענער באָרגט,
און אַלע חשבונות פראַצענט...
אָט אייַלען זיי אַהיים, אַהיים,
ווי אַ טשערעדע געטריבען...
וואָס איז פאַר זיי פון טאָג
פון ליכטיגען געבליבען,
און וואָס זאָגט זיי צו די נאַכט —
דער שוואַרצער תּהום?...

ערשטער יוד:

דן, וואָס טיסטו דאָ
אין דער תּפילה־שעה?

צווייטער יוד:

ביסט פרייַ פון פרי ביז נאַכט
און דאַווענסט ווייניגער פאַר אונז,
פון זאָרג געבויגענע...

דן:

איך האָב זאָרגען אייגענע,
פיל מער אפשר פאַר אייַך...

ערשטער יוד:

דן, זינדיג נישט, דיין הוים איז רייך,
דיין טאטענס הויז איז אומעטום באוואוסט
און אומעטום געשעצט... ווי פוסט
די ווערטער דיינע זיינען
און ווי אומגערעכט...

דן:

א רייכער קנעכט איז אויך א קנעכט,

צווייטער יוד:

וואס הערען מיר די פוסטע רייד!
קומט מעריב דאווענען, יידען! צו דנ'ס
און דו קום אויך און זיי צופרידען!
וואס דיר איז פרעמד די נויט...
קומט תפילה-טון, די צייט פארגייט...

דן:

מיין תפילה לעבט אין מיר, איך טראג עס מיט,
עס ברענט מיין תפילה מיך און גליט
ביי יעדען קרעכץ פון אייער ברוסט,
ביי יעדער גזירה, וואס איר מוזט
פארטראגען אין דעם לאנד,
ביי יעדער נייער שאנד,
וואס פאלט אויף אונזער פאלק,
נאר ווייט זיינען די הימלען, ווייט:
עס קומט קיין הילף פון אויבען...
און אפשר נענטערט זיך די צייט,
ווען מיר דארפען שטארקער גלויבען
און קנאפער תפילה-טון...

ערשטער יוד:

וואס רעדסטו, דן

דן:

דער נס איז גרוים. דאס פאלק—עס גייט נישט
אונטער,
נאר וואו איז אייער פרייד? און ווער פון אייך איז
מונטער?

דער נס איז גרויס און ציט זיך אָן אַ סוף,
מיר ראַנגלען זיך בײַם תּלין אין די הענט
און בלײַבען גאַנץ אין... שקלאַפערײַ.
און שווער ווערט אונז דער נס ווי בלײַ...

צווייטער יוד:

אין בית־המדרש קום!

ר ן:

אַך, נאַט איז שטום צו דורות אַזוי פיל,
נאַט וויל מער נישט
איר זאָלט אויף אים זיך אַלץ פאַרלאָזען.

ערשטער יוד: שוועקגייענדיג

ביסט זינדיג און צולאָזען,

צווייטער יוד: שוועקגייענדיג

ביסט אַ שאַנד פאַר אונז
און פאַר דײַן טאַטענס נאָמען.

ר ן:

און פאַר מײַן טאַטענס נאָמען...
מײַן טאַטע איז קלוג און רײַכער
פאַר דער גאַנצער עדה
און דאָך איך בין זיך מודה:
פאַר יעדען פירשטעל בייגט ער אײַן דעם רוקען,
און יעדעס מאָל, וואָס מײַנע אויגען
זעען צו זײַן קנעכטיש בוקען,
פאַרשילט איך דעמאָלט מײַן געבוירען...
איך פיל זיך דאָן
נאָך מער פאַר אײַך געבויגען.

יהודית: קומט לאַנגזאַם אָן

ווערעס שאָטען שפרײַזט דאָרט פון דערווײַטען?
באַקאַנטע טריט...

ר ן:

וועמעס שטימע רופט מיך פון דערווײַטען?
ווי אַ ליד?

יהודית: נעהויטער

דן, מײַן חתן און מײַן פֿרײַנד!

דן:

ווי קומסטו, יהודית, הײַנט?
ווי קומסטו, יהודית, אַזוי שפּעט
אַהער? דערציײל מיר, רעד!

יהודית:

די מאַמע שלאָפֿט, דער טאַטע זיצט בײַ דער גמרא,
און אין פֿענסטער קוקט אַרײַן די נאַכט די קלאָרע...
די מאַמע שלאָפֿט און יהודית קאָן נישט שלאָפֿען—
זאָל גאָט אין הימעל מיך דערפֿאַר נישט שטראָפֿען
עס זיפֿצט מײַן האַרץ צוזאַמען מיט דער נאַכט.
איך האָב געטראַכט:
איך מוז דיך זען—
און עס איז געשען...
איך האָב געבענקט ווי טויזענד פּלות...
נעם אַרום דײַן טרייע כּלה,
דן, מײַן חבר און מײַן חתן.

דן:

און דו האָסט זיך באַשלאָסען,
מיך בײַנאַכט צו זוכען?
מען וועט דערפֿאַר דיך פֿלוכען.

יהודית:

אָך, זאָל דיך נישט פֿאַרדריסען!
קיינער וועט נישט וויסען,
קיינער זעט נישט אונזערע געשטאַלטען...

דן:

וואו זאָל איך זיך באַהאַלטען
מיט מײַן גליק?
נישטאָ קײַן וואַלד אין אונזער הייס
קײַן לאָנקע נישט, קײַן בוים,
נישטאָ קײַן טײַך, וואָס טראָגט אַוועק
אַ שיפֿעלע געלאַסען...
נאָר שטומע הײַזער און קרומע גאַסען

מיט א גרויסער וואנט ארום,
מיט קנעכט, וואס ליידען שטום
און ציטערען פון שרעק...

יהודית:

פארגעם אויף היינט דעם שווערען וועג,
די בייזע בילדער.

דן:

דיין בליק, דיין נאהענטקייט מאכט מיך מילדער,
די ביזט געקעלט;
יהודית, אין אזעלכע נעכט
דארף קיניגען דאס הארץ!

יהודית:

און הער זיך איין:
פאר צווי געליבטע וועט נאך זיין
א ווינקעלע... עס וועט נאך זיין:
נישט אומעטום באוואכט די נאכט א שומר,
פאראן אויף יענער זייט א טייך און בוימער.
קום גנבענען פארווערטע לופט
און בלומען-דופט
און שיינע טרוימען.

דן:

נישטא קיין צוימען
אין אזעלכע נעכט,
די ביזט געקעלט! *פארשווינדען ביידע*

בנימין: *קומט אן*

וואו קאן ער זיין, מיין ברודער, דן?

אסתר: *קומט אן*

וואו וואנדערט ער, מיין ברודער, דן?

בנימין:

ווען ער וואלט וויסען אונזער בשורה,
דאן וואלט ער אונז א גאנצע נאכט
געזוכט...

אסתר:
ווי עלענד שטום דאָ איז בײַנאַכט,
ווי אומעדיג די הענער קרייהען...

בנימין:
דן וועט זיך פרייהען,
דן וועט זיך פרייהען...
שאַ... עמעץ גייט...

אסתר:
יאָ, עמעץ גייט...

דן: קומט מיט יהודית'ן
דאָרט הער איך טריט און ווערטער.

יהודית: קושט דנען
זײַ געזונד, באַשערטער. פאַרשווינדט.

דן: שרײַט נאָך
זײַ געזונט, געטרײַע! צו בנימינען.
וואָס טוסטו דאָ? צו אסתרן.
און דו אין אזא שפּעטער שעה...

אסתר:
מיר זײַנען פרײַע.

דן:
וואָס איז געשען? ערקלערט געניוער!

בנימין:
נישטאָ, מײַן ברודער, מער קיין טרויער,
נישט קיין וואַנט פאַר מיר, פאַר דיר...
מיר פאַרברייגגען דאָ אין אייגגען טויער
די לעצטע נאַכט, דאָס לעצט שפּאַציר...
דו האָסט פיל מאָל געבײנקט אזוי,
געוואָלט אַהין אין שטאָט... נו גײַ!
בײַטאָג, בײַנאַכט, אין יעדער צײַט,
אין וואו דו ווילסט און ווען דו ווילסט...

דן:
איך ווייס נאָך אַליין נישט דעם באַדײַט
פון אייער פרייד... אָ, זאָגט שוין אויס!

אסתר:

דער פּירסט האָט ערלויבט
אונזער גאַנצען הויז
צו לעבען אויף דער פּריצים־גאַס.

דן:

שוועסטער, זאָג עס איז קײן שפּאַס?

בנימין:

ניין, ברודער! נישט קײן שפּאַס
און נישט קײן טרוים:
מיר האָבען מער שוין נישט קײן צוים...

דן:

אין אָוונט־צײַט, ווען ערד און הימעל
ווער׳ן טונקעלער אין דרימעל,
ווען דער קאָפּ ווערט מיד צו טראַכטען,
און עס ווילט זיך דאַן געניסען
פון דעם לעבענס פרייד און פּראַכטען...
וועט דער שומר נישט פאַרשליסען
מער פאַר מיר דעם טויער?
אַך, אָוועט צײַט, ווען לידער שוועבען,
ווען פאַרליבטע הערצער שטרעבען,
וועט מײַן אויער
שפּאַט פון שומר מער נישט הערען?

בנימין:

ניין, ברודער!
קיינער טאָר אונז מער נישט שטערען...
איך וועל קאָנען פרײַ שטודירען;
יאָ, איך וועל שוין איצט שטודירען...

אסתר:

און איך וועל טאַנצען און שפּאַצירען,
כ׳וועל זיך אויסלערנען מוזיק...
יאָ, דאָס לעבען האָט פיל גליק,
יאָ, עס קומען נײַע צײַטען.
אונזער פאָטער וועט אונז קויפען

פערד צום פאָרען און צום רײַטען
און אַ סאָד מיט אַלטע בוימער,
אונזער סאָד און אונזער שומר.
אָבער, דן, דו שווײַגסט שוין ווידער!
און די ליפּען דײַנע קרימען זיך
פון וויי...

ד ן:

שיינע טרוימען, שיינע לידער...
אָבער וואָס וועט זײַן מיט זיי?

ב נ י מ י ן א ו ן א ס ת ר:

מיט וועמען, דן, מיט וועמען?

ד ן:

אָך, פאַרגעסען האָט איר ביידע:
וואָס וועט זײַן מיט אונזער ערדה?
מיט די אַלטע שוואַכע ברידער,
וועלכע לעבען דאָ פאַרשפּאַרט?

א ס ת ר:

אומזיסטע זאָרג, אומזיסטעס קלעמען,
אונזער פאָטער וועט זיי העלפען,
ער וועט בעטען בײַ דעם פירסט
קיינער זאָל זיי פאַרשעמען.

ב נ י מ י ן:

און זיי וועלען זיך דערוואַרטען
צײַטען בעסערע,
אַזוי ווי מיר האָבען זיך דערוואַרט...

ד ן:

איר זײַט נאָך יונג, איר זײַט פאַרנאַרט!
זיי קומען דאָן צו אונז, די פירסטען,
ווען זיי דאַרפען אונזער געלט
און ווען אַ פרוי פון אונז געפעלט.
מיר זײַנען רײַך דאָס פאָלק איז אָרעם, —
אַ שטומע שול און שטומע קברים...

וואָס מער פאַרמאָגנען זיי די שקלאַפּען?
מיר זײַנען רײַך, מיר וועלן שאַפֿן
אַ נײַע היים... נאָר פּרי צו שפּעטער,
אויף דער פֿרעמדער פּריצים-נאָם
וואַרט אונז נײַע שאַנד און האַס...
מיר זײַנען רײַך, געשעצט, געליבט
און מיר אַנטלויפֿן ווי פֿאַררעטער...
נאָר גלויבט!
כּל-זמן די וואַנט וועט בלײַבן גאַנץ,
טראָגט יעדער יוד דעם דערנער-קראַנץ,
מײַן פֿאָטער האָט דעם פּירסט באַצאָלט
פֿאַר אונזער גליק. נאָך הערט מיך אויס:
איך וויל קײַן פֿרײַהייט נישט פֿאַר גאָלד,
איך וועל פֿון דאַנען נישט אַרויס...

בּנימין:

וואָס הייסט?

דן:

איך בלײַב מיט די,
וואָס לעבן דאָ אָן טרייסט.

אסתּר:

דו בלײַבסט מיט זיי?
דו ווילסט מיט אונז זיך שיידען?

דן:

שוועסטער, גלויב! דאָס טאָפּעלט מײַנע לײַדען
און דאָך אַזוי איז עס באַשערט.

אסתּר:

דו האָסט די שׂמחה אונז צושטערט.

בּנימין:

דו בלײַבסט, מײַן ברודער, איצט אַליין,
דאָ וועט דיך קיינער נישט פֿאַרשטיין...

דן:

איך ווייס, איך ווייס, דאַ לײַדט מען שטום,
דאָ וואַלגערט זיך אַ פֿאָלק אין שטויב,
און דאָך איך גלויב אין זיי, איך גלויב...

צ ו ו י י ט ע ר   פ ר א ג מ ע נ ט.

דן:

ווי שטום דאָ איז, ווי שטיל אין די חדרים,
ווי שמאָל די פענסטער זײַנען..
און איך בעט גאָט די זון זאָל שײַנען
אין יעדעם ווינקעל פון מײַן היים.
ווי אײַנג דאָ איז; אַזוי פיל ספרים,
אַזוי פיל שראַנק מיט אַלטע ספרים,
און אַלץ איז דאָ פאַרשטויבט און אַלט.
עס טרײַסלען זיך די ווענט, די טיר
און דער קאַמאָר צופאַלט.
דאָ שימלט אַלץ. גייט צום פענסטער.
נו, עפען זיך שמאָל־פענסטערל
און ברייננ אַרײַן אַ ביסעל לופט
און טראָג אַוועק מײַן אומרו ווײַט.
ס'איז פרילינג איצט... אַך, פרילינג־צײַט
דו ביזט אַ שטראָף פאַר דעם וואָס לײַדט
און לעבט פאַרשקלאַפט.
דײַן צויבער־קראַפט
מאַכט ליידען מער... צו די שטיפערס אויפן גאַס.
איר קינדערלעך, איר שטיפט נאָך ווען,
איר האָט אַ שמעטערלינג דערזען
און איר יאָגט אים נאָך.
נו, לויפט געשווינד און פלינק!
ווײַל קוים ערגרייכט דער שמעטערלינג צום צוים
דאַן זענענט זיך מיט אײַער טרוים.

נתן: קומט אַרײַן.

גוט מאָרגען, גוטען דן!

דן:

גוט מאָרגען, נתן! גיב דײַן האַנט

און זאג, וואס ברענגט דיר דא אצינד
פון שטאט, פון רויש, פון זון און ליכט
אין שאטען פון דער וואנט?

נתן:

גוטער דן, דו ווייסט געוויס מיך שטראפען.
איך בין פון זיי אנטלאפען.

דן:

דו האסט מיין טאטען טריי געדינט,
פון מיין טאטענס הויז ביזטו אוועק,
פארוואס, דערציייל און שרעק.

נתן:

דארט איז מיר פרעמד די לופט, די גאס,
די שפראך, דער שמאלץ
פון די וואס הערשען איבער אונז,
דארט לויערט אומעדום אויף אונז דער האס,
די פרעמדשאפט פייניגט דארט.
די פרעמדשאפט איז נאך ערגער פאר דער איינג-
שאפט...
מיך האט געבראכט אהער מיין בענקשאפט.
אין גיהנם צו אין גן-עדן
איך וויל מיט יודען זיין,
יך וויל מיך מער נישט שיידען.

דן:

און מיין טאטענס הויז?
צו דען האט ווער דיר דארט פארשעמט,
צי פילסטו דארטען אויך זיך פרעמד?

נתן:

דיין טאטע, דן, איז טאג און נאכט פארנומען,
און די מאמע דיינע קאן נאך אליין צו זיך נישט
קומען.
זי שפרייזט ארום אין ליכטיגע חדרים
און וויינט.

דן:

זי וויינט? די מאמע וויינט?

נתן:

עס פעלען איר די גוטע פרומע שכנות,
די אלטע שול, די הייליגע קברים
פון יודישען בית-עולם:
וואַקסט אוים, אַז קברים אייגענע
בינדען שטארקער צו ווי פאלאצען פרעמדע,
וואַקסט אוים...

דן:

נישט פרייליך לעבט זיך דאָרט
אין טאטענס נייע הויז.
און זאָג, מיין בעסטער,
וואָס טוט מיין ברודער דאָרט, מיין שוועסטער?

נתן:

דיין ברודער לערנט... און די שוועסטער דיינע
איז ווי פון שטייגעלע ארוים,
זי טאנצט און לאכט,
זי רייט אויף פערד,
און שפּיעלט זיך ביז שפּעט ביינאכט.
די שוועסטער דיינע,
זי וויל פאר טויזענט טרויעריגע יאָר
געניסען גליק איצטער און לוסט.
זי נעמט עס לייכט
אָן פייל און שווערד;
מיט שיינקייט און מיט לייכטזין נעמט זי עס.

דן:

און מיך דערמאנט זי ווען?

נתן:

זי וויל דיך זען,
זי גלויבט, אַז דו וועסט קומען.
דו טוסט...

זי זאָגט, דו מוזט׳דאָך זען אַמאָל
דעם טאַטענס פּאַרק
מיט די אַלטע בּוימער און שײנע בּלומען,
שוואַנען,
פֿאָנטאַנען,
און סטאַטועס פֿון װײַסען שטײן...
דאָרט איז בּאמת שײן.
נור עס פֿילט זיך דאָרט אויף יעדען טריט,
אַז נישט דײַן פֿאָטער האָט דעם פּאַרק געפּלאַנצט
און נישט אַ צווײטער יוד..
עס האָבּען פֿרעמדע אים געפּוצט

דן:

איך װעל אַהין נישט גײן,
און דיך, נתן, דאַנק איך פֿאַר דײַן קומען,
פֿאַר מײַן טאַטען בּיזטו אַ משרת,
פֿאַר מיר אַ פֿרײַנד.
אַלע זאָרגען מײַנע, מײַנע פֿרײד און צרות
טײלען מיר פֿון הײַנט.
הער, נתן, הער:
פֿאַראַן אויף אונזער הויף
אַ פֿרײַער פּלאַץ פֿאַרלאָזען און פֿאַרוויסט.
מען דאַרף דאָרט אַרבּעטען אַ סך...
איך בּין נאָך יונג
און דו בּיזט אויך נים אַלט און שוואַך:
לאָמיר פֿלאַנצען אונזער גאָרטען.
די בּלומען און בּוימער װעלען דאָרטען
אײנפֿאַך זײַן, מיט אײדעלע געװיקסען.
און פֿינגלעך װעלען קומען נעסטען בּויען;
אפֿשר װעט זיך װען אַ ליד בּײַ אונז דערהערען
אַ פֿרײליך קלאַנג.

נתן:

איך לעב מיט דײַן פֿאַרלאַנג.

יהודית: קומט אריין.

דן, איך האָב געטראַכט, דו ביזט אַליין.

נתן:

איך באַראַף שוין גיין.

יהודית: צו נתנען

וואָס אײלסטו, נתן, וואוהין?
דו קומסט פון שטאָט,
וואָס מאַכט דאָרט אסתר מײַן פרײַנדין?
מען זאָגט אויף איר: געוואָרען אַ פרינצעסין...

נתן:

דו געדיינקסט זי נאָך, יהודית!
און זי דיך האָט שוין פאַרגעסען. גייט אַב

יהודית: צו דנען

שלעכטע נײַסען ברייננט דײַן נתן.

דן:

דערפאַר ליבט שטאַרקער דיר דײַן חתן.

יהודית:

ס'איז פרילינג, דן. אַך, נישט פאַר אונז, פאַר זיי...
פון ווײַטען זע איך בוימער בליהען, ווײַס ווי שניי,
און אַ פויגעל-ליד דערגרייכט פון יענער זײַט:
די וואַנט פאַרצוימט, דאָס גליק איז ווײַט.
און פרעמד איז דאָ מײַן שמחה, פרעמד...
און אפילו, דן, צו דיר,
צום קוואַל פון מײַנע טרוימען
מוז איך קומען ווי אַ גנב...
דאָך יהודית קלאָגט זיך נישט, אַ שאָד איז נור,
וואָס דאָ איז אייננ בײַ דיר אין חדר,
איך וואָלט מיט לוסט געטאַנצט בסדר...

דן:

אַך, הער, יהודית!
מיר האָבען דאָ באַשלאָסען:

איך און נתן,
אַ גאָרטען אַנ׳איינגענעם צו פלאַנצען,
פאַר דיר, פאַר אונז, פאַר אונזער דור...
מען מוז די טעג פון גרויסע פּיינען
מיט עפּעס־וואָס באַשיינען.

יהודית: פּלוצלונג

אַ געפּאַר איז נאָהנט,
איך האָב זיך איצט דערמאָנט...

דן:

וואָס איז געשען?

יהודית:

דער יונגער פירסט...

דן:

שוין ווידער!

יהודית:

בלומען־טעפּ געמאָלטע פון דעם בעסטען ליים,
אַלערליי מתנות שיקט ער מיר אַהיים.
בריוועלאַך מיט העזה, בייזע פון פאַרלאַנג,
שיקט ער מיר דער פרעמדער און פּייניגט מיין גע־
דאַנק...
ווייגט מיין שוואַכע מאַמע, בעט אַלץ הילף ביי גאָט
און דער טאַטע טאַטע קלויבט זיך צו דעם פירסט אין
שטאָט.
בעטען דאָרט און קניהען, זוכען פאַר מיר שוץ...
אַך, ווי קנאָפּ די טרערען ברייגנען הילף און נוץ.

דן:

האָסט אומזיסט פון מיר פאַרבאָרגען
אַזאַ גרויס געפּאַר,
אַלע דיינע זאָרגען, בייינקשאַפטען און צער,
אַלע דיינע שרעקען זיינען מיינע אויך.

יהודית! צײַטען קומען שווערע,
אָבער שטאַרבען פאַר דײַן עהרע
איז מוטיג גרייט דײַן דן.

יהודית:

וואָס טראַכטסטו טאָן?

דן:

פאַרטיידען מײַן כלה.

יהודית:

ווי אַזוי? מיט וואָס?

דן: נישט ווי אַלע, נישט מיט טרערן.

יהודית:

מיך שרעקט דײַן שטאָלצער בליק.
דן, אין נאָמען פון מײַן גליק
איך וועל דיר דאָ באַשווערען...
היט דײַן יונגעס לעבען,
אין נאָמען פון מײַן גליק.

דן:

ווילסטו זען דײַן חתן, ווי אַ שקלאַף געבויגען?
מיט אַ שאַנד אין האַרצען, מיט פאַרקלעמטע אויגען?

יהודית:

ניין, מײַן טײַערער, ניין!
יהודית ליבט דיך פאַר דײַן שטאָלץ,
מוט און שטאָלץ, דאָס מאַכט דיר שיין.

דן:

דאַן ענטפער איך דעם יונגען פירסט,
אַז דו ביזט מײַנע
און זײַנע פיל מתנות
ווארף זיי אויפ'ן נאָס,
שעלט אים פאַר זײַן ליבע,
שמייכעל פון זײַן האַס!

יהודית:

ווי דו רייצסט מיך מיט דיַין שטאָלץ,
ווי דו שרעקסט מיך מיט דיַין שטאָלץ!

דן:

ווער עס ליבט זיַין כלה,
ווי עס ליבט דיך דן...
יענער שטאַרבט פאַר ליבע..
קוק מיך שטום נישט אָן!
יהודית, טאָרסט נישט צווייפלען,
שטאַרקער זיַ און דרייסט.

יהודית:

זאָל מיַין טריַיע ליבע
טויטנען דיַין גיַיסט. (גייט אָב)

בנימין: קומט אריין.

זיַ באַגריסט, מיַין ברודער, אין דער אַלטער היַים,
זיַ באַגריסט!

דן:

א באַקאַנטע שטימע,
נור איך וויים נישט ווער דו ביז

בנימין:

אין דיַין שפּאַסען, ברודער.
פילט זיך ווי דו האַסט.

דן.

אזעלכע מאָדנע קליידער,
אזא מאָדנער נאַסט... (נעהענטער)
ווען נישט דיַין בליק, די אויגען דיַינע
וואָלט דיר שווער זיַין צו דערקענען,
נור די פונקען ברענען.
דער טרויער לעבט נאָך אין דיַין בליק, בנימין.
פאַרגיב מיַין שפּאַסען!

בנימין:

איך קום פון שטאָט, פון לעבעדיגע גאַסען;
אַקאַציעס בליהען דאָרט און מענשען לאַכען פריי.
איך האָב אויך געלאַכט צום ערשטען מאָל,
געלאַכט אין מאַי.
נאָר דאָ באַהערשט דער טרויער מיר אויף ס׳נײַ:
דער פאַרמעט־ריח שטיקט, דער שימעל פון די
ספרים
פאַלט אויף מיר... אומזיסט ביזטו געבליבען,
מײַן ברודער, אין די איינזאַמע חדרים.

דן:

אומזיסט, צי נישט אומזיסט... דערצייל גענויער,
ווי לעבט זיך דיר אויף יענער זײַט פון מויער?

בנימין:

איך האָב דיר שוין געזאָגט:
דאָרט בליהען איצט אַקאַציעס,
פאַרברייגען מיר אין מאַי...

דן:

דו און ווער נאָך מיט דיר?

בנימין:

חברים, פרײַנד — איך האָב זיי שוין אסך.

דן:

און קיין איינציגער פון זיי באַליידיגט נישט
דײַן נאָמען?

בנימין: שווייגט.

דן:

דו שווײַגסט, בנימין?

בנימין:

עס טרעפט אַמאָל... איך בין צו שוואַך...
איך האָב פאַר זיי נישט קיין געווער.

ד ן:

און ווי אַליין צווישען זיך?
זײַ שטרײַטען יאָ פאַר זייער כּבוד?
דערצײַל געני!

ב נ י מ י ן:

דער גרעסטער ריכטער איז בײַ זײַ דאָס שווערד:
אַ שטאָך־וואָרט אין אַ היציגער מינוט,
אַ לײַכטער שפּאָס, אַ קרומער בליק,
אַ שטײַכל צו אַ פרעמדער פרוי —
דאָס ענדיגט זיך גאַנץ אָפט מיט בלוט..

ד ן:

איך וועל דיר עפּעס בעטען, ברודער!

ב נ י מ י ן:

איך בין שוין גרייט צו פאָלגען דײַן פארלאַנג,
כאָטש איך האָב אים פון דײַן מויל נאָך נישט גע־
הערט.

ד ן:

באַקום פאַר מיר אַ שווערד!

ב נ י מ י ן:

עס איבעראַשט מיר דײַן פאַרלאַנג.

ד ן:

באַקום פאַר מיר אַ שווערד, בײַ אונז איז עס נישטאָ
אַ שאַרפען שפּיז, איך וועל זיך שפּילען מיט זײַן
גלאַנץ,
איך וויל זיך לערנען פעכטען ווי דײַנע פרײַנד
די נײַע.

ב נ י מ י ן:

איך האָב דיר צוגעזאָגט צו פאָלגען —
איך פאָלג דיר און איך גײַ...
נור זאָג מיר, דן, איז נתן דאָ געוועזן?

עס האָט די מאַמע מיך געשיקט נאָך אים,
זי זאָגט, איר פעלט זײַן יודיש קול, זײַן בליק,
זײַן ערליכקײַט און קלוגער וואָרט.

דן:

ער וועט נישט גײַן צו אײַך צוריק,
ער פילט זיך פרעמד און עלענד דאָרט.

בנימין:

און דאָ וואָס וועט ער טאָן?

נתן: קומט אַרײַן

מיר וועלען אַרבעטען, איך און דן,
און שפּעטער וועלען קומען נאָך,
מיר וועלען לײַטערן דעם יאָך,
אָט קום, בנימין, וועסטו זען:
דאָ איז אַ פּוסטער פּלאַץ געוועזן,
דאָ וועט גאַנץ גיך אַ גאָרטען זײַן. גייען ביידע אַב.

דן:

ווער ווייס, וואָס מאָרגען וועט געשען?

דריטער פראַגמענט.

נתן: שלעפּט אַ שראַנק מיט ספרים.

מען זאָגט: אַ ספר איז אַ שפּיגעל
און פון צופיל שפּיגלען זיך
נעמט שווינדלען אין די אויגען... פאַרטאַכטערט זיך.
נישט צו רירען, נישט צו בויגען
אים פון אָרט דעם שראַנק.
אײַנגעשפּאַרט זיך ווי אַ בוים אַן אַלטער,
ווי אַ זײַל פון דורות לאַנג. נעמט אַרויס אַ ספר.

די וואַנט.

אַלטער טרויער, אַלטער אמת

ווילסט פון דאַנענד נישט אַרוים. לייענט.

לאה: דבֿ'ם מוטער. קומט אַריין.

מײַן פאַרלאָזענע, געבענשטע,

מײַן צושטערטע הויז.

נתן:

ווי קומט דאָ לאה, איצט אַהער?

לאה:

געבראַכט אַ זיפץ, געבראַכט אַ טרער...:

אויף קבר־אָבות דאָ געקומען...

דו אַרבעטסט, נתן, אַרבעטסט שווער

און פון אונז ביזטו אַנטלאָפען.

איך וועל דערפאַר נישט שטראָפען.

איך ווייס דײַן טרײַהײַט, איך געדיינק...

כאָטש דאָרט איז פרײַ און דאָ איז איינג,

כאָטש דאָרט איז ליכטיגער דאָס לעבען,

און דאָך עס ציט אַהער...

אַ נחמה אויף אַלץ אַ קוק צוגעבען,

אַ טרייסט פאַר מיר.

וואָ נעמסטו צו די ספרים, נתן?

צי פילסטו נישט, צי ווייסטו נישט,

ווי יעדער זאַך איז מיר דאָ טײַער?

נתן:

מיר מאַכען דאָ אַביסעל פרײַער.

דן: קומט אַריין.

מען זעט שוין קלאָר די ערשטע ברעטלעך, נתן,

דער ערשטער רעגען האָט זיי הײַנט באַנאָסען,

און איצטער טריקנט די זון אויף זיי

די רעגען־טראָפּענס... באַמערקט דער מאַמען.

מאַמע, פרייד! איך האָב דיך נישט באַמערקט,

גוטע, פרומע מאַמע...

נתן: צורנען.

פאַרברייננ דאָ מיט דער מאַמען
און איך וועל גיין אין גאָרטען זיך פאַרזאַמען.

גייט אַב.

דן: צו דער מאַמע.

ווי פיל פרייד דו ברייננסט מיר און ווי פיל צער,
ווי טרויעריג דו קוקסט און ווי דאַר
דיין פנים איז געוואָרען...

לאה:

פון בײנקעניש, מײַן קינד, פון בײנקעניש,
איך האָב מײַן רוהיגקײַט פאַרלאָרען.
עס ציט אַהער און בלײַבען מוז איך דאָרט.
דאָ איז מײַן היים און דאָרטען מײַנע קינדער.
וואָס האָב איך פון די ליכטיגע חדרים?
איך בלאָנזשע דאָרטען ווי אַ בלינדע...
מיט מאָרנע בילדער און פיגורען
איז אויסגעפוצט מײַן שטוב,
ווי בײַ די געטשען־דינער אַ גיהנם, אַ קבר גרוב,
איז מיר מײַן נײַע היים.
פרעמדע געסט און פרעמדע שפּראַכען;
מען הוליעט און מען פרייט זיך אין מײַן שטוב,
נור מיר ווילט זיך שטענדיג וויינען,
ווען איך הער זיי לאַכען...

דן:

מיט וואָס זאָל איך טרייסטען דער מאַמען?
וויינען צוזאַמען?

לאה:

נישט זאָרג, מײַן קינד... איך בין צופרידען,
וואָס דו פאַרבלײַבסט כאָטש צווישען יודען,
כאָטש כ׳פאַרשטיי נישט דײַן ציל,
נור איך פיל מיט מײַן מאַמע־האַרץ, איך פיל,

אז דו ליבסט דײַן פאָלק
און אונז אַלעמען... אויפן גאַס טומלט שטאַרק.

דן:
וואָס הוישט אַזוי די גאַס?

לאה:
איך גײ מײַן קינד.

דן:
וואוהין?

לאה:
נדבות טײלען,
אויפן בית־עולם גײ איך מײַן צער דערצײלען.
גייט אָב.

נתן: קומט אַריין
דן, זײַ גרייט!
די גאַנצע עדה גײט צו דיר
זײ שטײען בײַ דײַן טיר.

דן:
איך הער אַ טומעל, וואָס איז געשען?

נתן:
זײ האָבן געהערט פון דײַן שווערד
און זײ ציטערן.

דן:
די אַלטע שרעק האָט אויפגעוואַכט.

נתן:
זײ קומען מיט ווײַב און קינד,
וואָס ווילסטו זײ זאָגן אַצינד?

דן:
איך האָב געוואָלט שטרײַטן מיט אַ פרעמדען,
איצט מוז איך מיט אייגענע שטרײַטן,
וואָס זאָל איך טון? גײן צוריק?

אך, יהודית וועט נישט מוחל זײַן. עס עפענט זיך
די טיר; פיל מענשען אריין

ערשטער יוד:

דן, דו ביזט בײַ אונז געבליבען
האָסט צוגעזאָגט צו ליבען.

צווייטער ייד:

איצט ווילסטו אונזער רו צושטערען;

ערשטער יוד:

עס פעלט אונז דען ט־ייער און טרערען?

א פרויען־קול:

עס פעלען יתומים, אלמנות און צער?

דן:

מײַן כלה, מײַן שטאָלץ, אונזער עהרע,
מײַן האָפענונג שטייט אין געפאַר.

ערשטער יוד:

מיר וויסען, מיר האָבען געהערט,
נור וואָס וועט דיר העלפען דײַן שווערד?
דו וועסט בלויז צוריצען די חיה...

צווייטער יוד:

מיר טאָרען נישט שטרײַטען
נישטאָ יענע צײַטען
פין אָפענעם שטאָלץ
באַהאַלטענערהייר טראָגט יעדער זײַן שטאָלץ.

ערשטער יוד:

מיט געבויגענע רוקענס...
מיר לײַדען ווי שקלאַפען וואָס מוזען זיך בויגען

דן:

מײַן כלה...

א פרויען־קול:

אמאָל איז נויטיג אַ קרבן.

דן:

שווײַג פאַרפלוכטע!

צו שטאַרק איז מײַן דור שוין פאַרדאָרבען?
נור כ׳פיל נישט קײַן שרעק .
איך וועל די גלות-טעג באַפאַרבען.
אויב נישט מיט מײַן לעבען ,
איז דאַן מיט מײַן שטאַרבען...

ערשטער יוד:

ביזט זינלאָז. מיר זײַנען אין סכּנה.

דן:

נישט צום ערשטען, נישט צום לעצטען מאָל
מיר צאָלען מעשר אָב מיט בלוט.
מיר צאָלען אַלע מאָל.

צווייטער יוד:

די זעסט, מיר זײַנען אַלע געקומען:
אַלטע לײַט און יונגע קינדער
און מאַמעס מיט פאַרוויינטע אויגען...

דן:

איך זע, אַלע זײַנען גרייט זיך צו בויגען
און איך וועל בעסער שטאַרבען...

ערשטער יוד:

אַנ׳אומגליק קומט אויף אונז , אַ גרויסער צער.

צווייטער יוד:

גייט אָב

דן, באַטראַכט זיך גוט ,
גאָט וועט משפטן דערפאַר. אַלע גייהען אָב.

דן:

גאָט וויל אויך שטאָלצע זען .

די גאַס טומעלט , דורכן פענסטער פליט אַריין אַ שטיין

אַ קול.

זײַ פאַרשאָלטען .

דן:

איר זײַט טויזענט, איך בין איינער.
וויפיל העגט אַזוי פיל שטיינער.

יהודית: קומט אַריין.

זיי שטייהען דאָ און שילטען דיך
דן, זיי וויינען פון שרעק.

דן:

אַ דור נאָך אַ דור גייט אַזוי שוין אַוועק.

יהודית:

מיך חלומט זיך היינט, אַז דו שטייסט ביי אַ תהום,
איך שטיי דאָרט פון יענעם זייט ברעג.
נאָך אַ שפּאַן, נאָך אַ טריט
און מיין גליק פאַלט צום רעק,
פאַלט אין פינסטערן אָבגרונד אַריין...
און ווי קורץ איז מיין האַנט,
און ווי שוואַך איז מיין קול,
און ווי רוהיג דו קוקסט אין דעם אָבגרונד אַריין.

דן:

יהודית!

יהודית:

נישט איך רוף דיך צוריק,
דן, מיין חתן, מיין גליק.
אַך, מיר חלומט זיך היינט, אַז דו שטייסט ביי אַ
תהום,
און איך שטיי דאָרט מיט בלומען ביים ברעג,
און איך וואַרף זיי,
איך וואַרף צו דער רעק...
עס זאָל דיר, מיין טרייער, זיין ווייכער צו פאַלען,
מיר חלומט זיך, דן!

דן:

נישט טרויער ציפּיל, נאָך נישט אַלץ איז פאַרפאַלען,
איך וועל מיט אים ריידען,
אים בעטען און טרערען,
איך וועל אים גאַנץ רוהיג דערקלערען.

יהודית:

ער וועט בעסער נישט ווערען.
נו, חתן, מיר דאַרפען זיך זעגנען.
איך האָב געשריבען צו אים, געטאָן אַלץ,
ווי דו האָסט פאַרלאַנגט.

און באלד וועט ער קומען, דאך שטאט מיר
וועט ער דיך דא באגעגנען,
נו, חתן מיר דארפען זיך זעגנען. קושט דנען.

דן:

יהודית־טרייסט, וואס עס זאל נישט געשען,
בלייב רוהיג. און שטארק ביז'ן סוף.

יהודית:

גאט זאל דיך היטען
פון אונגליק און שטראף. גייט אב.

דער יונגער פירסט: קומט אריין.
זי שרייבט מיר געניי, וואו זי ווארט.

דן:

איר זוכט דא מיין כלה, יהודית'ן זוכט איר,
איך דן, בין איר חתן.

דער פירסט:

וואס זאל דאס באדייטען?
מען האט מיך פארנארט?

דן:

מיר האבען פון נויט זיך באשלאסען.

דער פירסט: כאפט זיך פארן שווערד.

דן:

פירסט, דאס שווערד וועט זיינם באווייזען,
הערט אוים מיין ווארט.

דער פירסט:

יוד, געדיינק דיין ארט!

דן:

דאס מיידעל וואס איר זוכט
איז א טאכטער פון יענע,
וואס זיינען פארפלוכט און פארהאסט ביי אייך אלע,
דאס מיידעל וואס איר זוכט איז מיין כלה.
א בלום פון אונזער פארדארנטען גארטען,
א שטראל אויף אונזער פינסטערן וועג,
א פריילוך־קלאנג אין אונזער איכה־ליד...

פירסט!
מיר לעבען אין ליידען פאַרצווימט דורך דער וואַנט,
נישט ברייננט אונז קיין טרויער מער,
נישט ברייננט מער קיין שאַנד.

דער פירסט:

איך פאַרשטיי נאָך נישט אַלין,
וואָס פאַרלאַנגסטו פון מיר? סיידען...

דן:

באַליידיגט נישט די, וועלכע ליידען.

דער פירסט:

זיי נישט ברוגז, מיין יוד, זיי נישט בייז!
אָט האָסט דיין לוין אין לאָז ליין
פון דיין קלאָג-ליד, געניג. *וואַרפט אים געלד*

דן:

נעם צו דיין פאַרשאָלטענעם גאָלד.
איר פייניגט אונז ווילד און איר צאָלט...
האָסט באַליידיגט מיין שטאָלץ,
זיי גרייט צו באַצאָלען פאַר אַלץ. *באַקומט זיין שווערד*

דער פירסט:

אַ יוד מיט אַ שווערד!
נישט געזען, נישט געהערט
האָב איך אַזוינס.

דן:

דאַן פיל עס, *שראָגען זיך ביידע*

דער פירסט:

דו האָסט זיך פיל געלערנט,
געאַרבעט מיט'ן שווערד.

דן:

דאָך ביזטו דרייסטער, פלינקער —
איך האָב שוין וואונדערן פיל.

דער פירסט:

דו ביזט אַ יוד אַ שטאָלצער!
נו, זאָג איין וואָרט... ביזט ווערט
איך זאָל דיר מוחל זיין.

דן:

זאָל גאָט מיר מוחל זיין...

איך שלאג זיך ביז'ן סוף.

דער פירסט: דאן איז שוין נאהנט דיין שטראף.

דן: איך פיל, מיין האנט ווערט שלאף
א טויזענד-יאריגער שקלאף.
נישט צוגעווינט צו דעם שווערד...:
מיין ברוסט...: מיין...: פאלט

דער פירסט: איך דריק דיר, יוד, דיין האנט.
דו ביזט עס ווערט...

דן: לאז יהודיתן צורו!

דער פירסט: אין נאמען פון מיין שווערד! איך זאג דיר צו,
יו האסט עס שטאלץ פארדינט. גייט אב

ראה: לויפט אריין
מיין קינד, מיין קינד!
ווי קומט דא בלוט? ווי קומט א שווערד ביי מיר
אין הויז?

יהודית: לויפט אריין
דן: מיין חתן!
ער שטארבט; ער גייט שוין אוים.

דן: מאמע, זיי מוחל! יהודית!
ווארף בלומען אין אבגרונד אין שווארצען —
בעסער טויט, איידער טראגען די חרפה אין
הארצען. שטארבט.

ענדע.